

Kennari: Brynhildur Sigurðardóttir

Tímafjöldi: 5 kennslustundir á viku auk vinnutíma í Stapamixi (3 X 2 kennslustundir á viku)

Kennslufyrirkomulag: Kennsla inni í bekk, heimalestur og önnur heimavinna.

Bekkur: 9. bekkur

Íslenska í Aðalnámskrá grunnskóla

Traust kunnátta í móðurmáli er meginundirstaða staðgóðrar menntunar. Jafnframt er lestur öflugt tæki nemenda til að afla sér þekkingar og tjáning í ræðu og riti ein af nauðsynlegum forsendum þátttöku í samfélaginu. Skólinn er virkur þátttakandi í máluppeldi barna ásamt heimilum þeirra. Þetta veldur því að námsgreinin íslenska hefur ákveðna sérstöðu meðal annarra námsgreina skólans.

Hlutverk íslenskukennslu og máluppeldis er víðtækt og margbrotið. Mál og bókmenntir eru menningararfur þjóðarinnar og ber að rækta, virða, njóta og þróa. Sá arfur tengist því hversu sjálfsagt það þykir á Íslandi að læra að lesa, skrifa og beita máli svo skiljist. Íslenskukennsla hefur einnig það hlutverk að efla tjáningu og sköpun í töluðu máli og rituðu, nota málið og kynnast mætti þess. Gott og ríkulegt talmál er ein meginforsenda samskipta og miðlunar og svo á einnig við um ritmálið sem er miðill sköpunar og birtir nýja þekkingu. Nám í móðurmálinu á að taka mið af þessu og þar á að fræða um mál og bókmenntir og ekki síst efla færni í málnotkun. Við lok grunnskóla á nemandi að geta gert sér grein fyrir stöðu sinni og ábyrgð sem málnotanda. Hann á að átta sig á því að þegar skóla sleppir er það á hans ábyrgð að rækta og nýta málið sem tæki til náms, samskipta og þátttöku í lýðræðissamfélagi. Það er réttur hvers manns að öðlast þekkingu og færni í máli. Það skiptir einnig miklu að barn með annað mál en íslensku eigi þess kost að læra íslensku svo vel að það geti tekið fullan þátt í samfélaginu, notið menningar og átt þátt í því að móta hana.

Margþætt hlutverk náms í íslensku kallar á samstöðu og samstarf innan skóla um máluppeldi. Megintilgangi íslenskukennslu má skipta í fjóra þætti:

- Talað mál, hlustun og áhorf. Nemendur þurfa að fá þjálfun annars vegar í framburðar- og framsagnarþætti, og hins vegar í frásagnar-, samræðu-, rökræðu- og umræðuþætti.
- Lestur og bókmenntir. Góð lestrarfærni er undirstaða ævináms. Nemandinn þarf að ná sjálfstæði í lestrinum og læra að beita aðferðum við lestur og skilning sem hann velur í samræmi við tilgang lestrar. Mikilvægt er að bæta stöðu þeirra sem gengur illa að læra að lesa. Nemendur þurfa að kynnast fjölbreyttum bókmenntum og læra að nýta bókmenntafræðileg hugtök í eldri bekkjum grunnskólans.
- Ritun: Greina má þjálfun í ritun í tvo megin þætti. Annars vegar er textinn sjálfur, svo sem val á textagerð, skipan efnispátta, málsnið, mál og stíll. Hins vegar eru tæknileg atriði, þ.e. skrift, stafsetning, uppsetning og frágangur texta. Nemendur þurfa að læra að gagnrýna og endurskoða eigin texta, og taka uppbyggilegri gagnrýni frá öðrum og nýta hana til að bæta ritsmíðar sínar.
- Málfræði: Markmið málfræðikennslu er að gera nemendur viðræðuhæfa um mál og málfræði, gera þá að betri málnotendum og glæða áhuga þeirra á móðurmálinu. Málfræði og kennsla hennar má ekki vera einangrað fyrirbæri í kennslunni heldur virk athugun á texta og töluðu máli, ekki síst í umfjöllun um texta nemenda sjálfra.

Íslenska í Stapaskóla

Námsþættir:	Námsefni:	Hæfniviðmið: <i>Að nemandi geti:</i>	Leiðir:
Talað mál, hlustun og áhorf	Hugmyndir nemenda 68 æfingar í heimspeki Verkefnabanki Heimspekitorgsins Hlaðvarpsþættir, t.d. í ljósi sögunnar Kvikmyndir Neistar Verkefni á Nearpod og Padlet	- Flytur mál sitt skýrt og áheyrilega og hefur tileinkað sér viðeigandi talhraða. - Spyr gagnrýnna spurninga. - Tekur virkan þátt í samvinnu, samræðum og rökræðum. - Tjáir skoðanir sínar með ýmsum hætti og rökstyður þær. - Hlustar, tekur eftir og nýtir sér upplýsingar í töluðu máli til fróðleiks og skemmtunar. - Nýtur myndefnis, upplestrar, leikins efnis og tónlistar. - Gerir rökstudda grein fyrir skoðun sinni á efni sem hann hlustar og/eða horfir á. - Nýtir sér fjölmiðla, svo sem útvarp, sjónvarp, kvikmyndir og rafrænt efni, og tekur afstöðu til þess sem þar er birt. - Á góð samskipti þar sem gætt er að máli, hlustun, tillitssemi, virðingu og kurteisi.	Yndislestur Lestur fræðitexta Upplestur Frásagnir Samræður Málfundir Rökæfingar Leikræn tjáning Hlustunarverkefni Hljóð- og myndupptökur Innlögn Áhorf Umræðu- og spurnaraðferðir Hugtakinna Paravinna Hópavinna Vettvangsferðir Þjálfunaræfingar Þrautalausnir Ferliritun Skapandi vinna Sjálfsmat Leiðbeinandi samtöl
Lestur og bókmenntir	Yndislestrarbækur nemenda Mýrin Gunnlaugssaga Neistar Skólavefurinn (aðgangur í Stapaskóla, útprentað efni) Efni frá kennara Bragfræði Gjallarhornið Verkefni á Nearpod	- Les almenna texta af öryggi og með góðum skilningi, - Getur útskýrt mikilvægi þess að geta lesið og eftt eigið læsi. - Velur og beitir mismunandi aðferðum við lestur. - Getur greint og skilið aðalatriði og aukaatriði í margs konar texta. - Getur útskýrt einkenni margvíslegra textategunda. - Getur lesið, túlkað, metið og fjallað um fjölbreyttar íslenskar og erlendar bókmenntir. - Getur beitt nokkrum grunnhugtökum í bókmenntafræði svo sem sjónarhorni og sögusviði, hugtökum um myndmál, algengustu tákn og stílbrögð. - Notar algeng hugtök í bragfræði í umfjöllun um bundið mál og óbundið - Les og túlkar ljóð af ýmsum toga og frá ýmsum tímum. - Leitar og aflar sér heimilda úr ýmsum gagnabrunnum og getur lagt mat á gildi og trúverðugleika ritaðs máls, svo sem fjölmiðla- og margmiðlunarefnis. - Getur unnið úr tölulegum og myndrænum upplýsingum, túlkað þær, tengt saman efni sem sett er fram á ólíkan hátt og nýtt sér. - Velur sér lesefni til gagns og ánægju og getur komið fram sem sjálfstæður lesandi sem gerir sér grein fyrir gildi þess að lesa.	
Ritun	Textar og hugmyndir nemenda Neistar Skólavefurinn (aðgangur í Stapaskóla, útprentað efni) Efni frá kennara Beinagrindur	- Skrifar skýrt og greinilega. - Beitir reglum um réttiritun, - Nýtir forrit til að leiðrétta stafsetningu og málfar. - Gerir sér grein fyrir að rétt stafsetning er virðing við mál, texta og lesanda. - Notar helstu aðgerðir við ritvinnslu. - Notar orðabækur og önnur hjálpargögn. - Skipar efnisatriðum í röklegt samhengi og mótar málsgreinar og efnisgreinar. - Tjáir hugmyndir sínar og skoðanir og færir rök fyrir þeim í rituðu máli. - Getur samið texta frá eigin brjósti. - Getur valið og skrifað mismunandi textagerðir sem hæfa	

		viðkomandi verki og beitt mismunandi orðaforða og málsniði við hæfi. • Velur viðeigandi heimildir, vísar til þeirra og setur í heimildaskrá svo sem reglur kveða á um. • Skrifar rafrænan texta og tengir texta, mynd og hljóð eftir því sem við á. • Gerir sér grein fyrir lesanda og miðar samningu við hann.	
Málfræði	Textar nemenda Efni frá kennara Neistar Skólavefurinn (aðgangur í Stapaskóla, útprentað efni)	• Getur beitt helstu málfræðihugtökum í umræðu um notkun málsins og þróun þess. • Velur orð í tali og ritun í samræmi við málsnið. • Gerir sér grein fyrir mikilvægi þess að rækta orðaforðann. • Nýtir reglur um orðmyndun og einingar orða við ritun. • Flettir upp í handbókum, orðasöfnum og rafrænum orðabönkum og nýtir sér málfræðilegar upplýsingar sem þar er að finna. • Áttar sig á beygingarlegum og merkingarlegum einkennum orðflokka og gerir sér gein fyrir hlutverki þeirra í eigin texta og annarra. • Notar fleyg orð, algeng orðtök, málshætti og föst orðasambönd til að auðga mál sitt, • Gerir sér grein fyrir þýðingu lestrar, ekki síst bókmennta, í því skyni að auðga orðaforðann. • Getur gert sér grein fyrir mismunandi málnotkun og málsniði eftir efni og tilefni. • Áttar sig á og beitir sköpunarmætti tungumálsins og nýtir það m.a. við ritun, tal, við nýyrasmíð, í orðaleikjum og skáldskap. • Gerir sér grein fyrir mikilvægi góðrar færni í máli, ábyrgð sinni við að bæta mál sitt og getur nýtt þekkingu sína á íslenskri málfræði við nám í erlendum tungumálum.	Yndislestur Lestur fræðitexta Upplestur Frásagnir Samræður Málfundir Rökæfingar Leikræn tjáning Hlustunarverkefni Hljóð- og myndupptökur Innlögn Áhorf Umræðu- og spurnaraðferðir Hugtakavinna Paravinna Hópavinna Vettvangsferðir Þjálfunaræfingar Prautalausnir Ferliritun Skapandi vinna Sjálfsmat Leiðbeinandi samtöl
Lykilhæfni	Textar og hugmyndir nemenda. Efni og leiðbeiningar frá kennara. Bekkjareglur og fleiri sjónræn viðmið.	Tjáning og miðlun • Getur tjáð hugsanir sínar og tilfinningar á skýran og viðeigandi hátt. • Bregst með rökum við upplýsingum og hugmyndum. • Tekur þátt í rökræðum um viðfangsefni og rökstyður mál sitt af yfirvegum. • Tekur tillit til ólíkra sjónarmiða í samskiptum við fólk. • Ræðir á viðeigandi og skýran hátt um málefni. • Getur vakið áhuga viðmælenda í samræðum. • Notar orðaforða á fjölbreyttan hátt. • Nýtir fjölbreyttar aðferðir við að miðla þekkingu sinni og leikni, skoðunum, hugsunum og tilfinningum. Skapandi og gagnrýnin hugsun • Spyr rannsakandi spurninga. • Skipuleggur eigin áætlun og endurskoðar ferli við efnistösk og úrvinnslu verkefna. • Getur skilgreint og rökstutt viðmið um árangur. • Er óhræddur við að nýta sér mistök og óvæntar niðurstöður á gagnrýninn og skapandi hátt og sér í þeim nýja möguleika. • Getur tekið upplýsta afstöðu til gagna og upplýsinga. • Getur dregið sjálfstæðar ályktanir af fyrirbyggjandi gögnum. • Getur skoðað viðfangsefni frá mismunandi sjónarhornum. • Getur miðlað viðfangsefnum á skapandi hátt. Sjálfstæði og samvinna • Tekur frumkvæði í námi sínu og sýnir sjálfstæði og ábyrgð í vinnubrögðum.	

		• Nýtir styrkleika sína. • Tekur á jákvæðan og uppbyggilegan hátt þátt í samskiptum í náminu. • Leggur sitt af mörkum í samstarfi sem tengist námi og félagsstarfi innan skóla. • Tekur leiðsögn og gagnrýni á uppbyggilegan hátt. • Setur fram gagnrýni á uppbyggilegan hátt. Nýting miðla og upplýsinga • Getur nýtt fjölbreytta miðla við að leita upplýsinga. • Getur nýtt fjölbreytta miðla og hjálpartæki á ábyrgan hátt til stuðnings í námi sínu. • Nýtir sjálfstætt og í samvinnu við aðra fjölbreytta miðla við skipulag og framsetningu upplýsinga og hugmynda. • Sýnir ábyrgð í meðferð upplýsinga og heimilda. • Getur útskýrt siðferðislegt gildi ábyrgrar netnotkunar. • Tekur ábyrgð á eigin samskiptum á neti og netmiðlum. Ábyrgð og mat á eigin námi • Nýtir styrkleika sína á skapandi hátt í námi. • Setur sér raunhæf markmið um frammistöðu og framvindu í eigin námi. • Vinnur eftir eigin markmiðum og leggur mat á hvernig hefur til tekist. • Skipuleggur eigin námi með hliðsjón af hæfniviðmiðum aðalnámskrár.	
Námsmat	Námsframvinda og hæfni nemenda metin jafnóðum yfir skólaárið á hæfnikorti. Lögð er áhersla á að námsmat sé leiðbeinandi fyrir nemendur: alltaf í samræmi við stöðu þeirra og vísi þeim veginn áfram í náminu. Lesfímipróf eru þrisvar sinnum yfir veturinn og lesskilningskönnunin Orðarún er lögð fyrir tvisvar yfir árið. Ritunarverkefni verða lögð fyrir til námsmats fjórum sinnum á árinu. <i>Viðmið í lestri:</i> Miðað er við að nemendur nái að lesa 180 orð á mínútu við lok 8. bekkjar og haldi síðan áfram að bæta lesskilning og hæfni til að túlka texta. Logos endurmat á læsi er lagt fyrir nemendur sem lesa undir 150 orðum á mínútu.		